

RIIGIKOHUS

ÜLDKOGU

KOHTUOTSUS

Eesti Vabariigi nimel

Kohtuasja number	3-2-1-27-13
Otsuse kuupäev	Tartu, 11. juuni 2013
Kohtukoosseis	Eesistuja Märt Rask, liikmed Tõnu Anton, Jüri Ilvest, Peeter Jerofejev, Ott Järvesaar, Eerik Kergandberg, Hannes Kiris, Lea Kivi, Indrek Koolmeister, Ants Kull, Villu Kõve, Lea Laarmaa, Jaak Luik, Ivo Pilving, Jüri Pöld, Harri Salmann ja Tambet Tampuu
Kohtuasi	OSAÜHINGU KRISTIINE EHITUS (pankrotis) pankrotihalduri Peeter Sepperi hagi aktsiaselts Suva vastu tehingute tühisuse tunnustamiseks ja 876 867 euro 82 sendi saamiseks.
Kaebuse esitaja ja kaebuse liik	OSAÜHINGU KRISTIINE EHITUS (pankrotis) pankrotihalduri Peeter Sepperi kassatsioonkaebus
Menetlusosalised ja nende esindajad Riigikohtus	Hageja OSAÜHINGU KRISTIINE EHITUS (pankrotis) (registrikood 10462405) (varasem ärinimi mh OSAÜHING WOLMREKS EHITUS) pankrotihaldur Peeter Sepper, esindajad vandeadvokaadid Paul Varul ja Tarmo Peterson Kostja aktsiaselts Suva (10099867), esindaja vandeadvokaat Karl Kask Riigikogu Õiguskantsler Justiitsminister
Vaidlustatud kohtulahend	Tallinna Ringkonnakohtu 27. septembri 2012. a otsus tsiviilasjas nr 2-11-36157
Asja läbivaatamine	14. mai 2013, kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

1. Tunnistada, et 1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis riigilõivuseaduse (RT I 2010, 21, 107; RT I, 25.06.2012, 3) § 57 lõiked 1 ja 22 koostoimes lisaga 1 osas, milles tsiviilasjas hinnaga 287 602 eurot 42 senti kuni 319 558 eurot 24 senti tuli appellatsioonkaebuselt tasuda riigilõivu 12 782 eurot 32 senti, olid vastuolus põhiseadusega.

2. Muuta Tallinna Ringkonnakohtu 27. septembri 2012. a otsuse tsiviilasjas nr 2-11-36157 resolutsiooni p 8 ja mõista OSAÜHINGU KRISTIINE EHITUS (pankrotis) pankrotihaldurilt

Peeter Sepperilt Eesti Vabariigi kasuks välja tasumata riigilõivuna 19 815 eurot 81 senti. Raha tuleb tasuda 15 päeva jooksul üldkogu otsuse jõustumisest. Raha maksmisega viivitamisel tuleb tasuda viivist võlaõigusseaduse § 113 lg 1 teises lauses ettenähtud määras.

3. Muus osas jätta resolutsiooni p-s 2 nimetatud ringkonnakohtu otsus muutmata. Kassatsioonkaebus rahuldada osaliselt.

4. Tagastada OSAÜHINGU KRISTIINE EHITUS (pankrotis) pankrotihaldurile Peeter Sepperile 5. detsembril 2012 tasutud kautsjon 3000 (kolm tuhat) eurot OSAÜHINGU KRISTIINE EHITUS (pankrotis) arvelduskontole nr 10002045251006 SEB Pangas.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. OSAÜHINGU KRISTIINE EHITUS (pankrotis) (varasem ärinimi mh OSAÜHING WOLMREKS EHITUS) pankrotihaldur Peeter Sepper (hageja) (hagis ja kogu menetluse kestel on ekslikult hagejaks nimetatud OSAÜHINGUT KRISTIINE EHITUS (pankrotis)) esitas 1. augustil 2011 Harju Maakohtule aktsiaseltsi Suva (kostja) vastu hagi. Hageja palus tuvastada poolte vahel 1. augustil 2008 sõlmitud lepingute (ehitusprojekti ostmise ja töövõtulepingu sõlmimise tasu kohta) tühisus ja mõista kostjalt hageja kasuks välja tühiste lepingute alusel saadud 912 019 eurot 24 senti. Menetluskulud palus hageja jätta kostja kanda.

1. veebruaril 2012 täpsustas hageja maakohtu istungil haginõuet ja palus kostjalt välja mõista 876 867 eurot 82 senti (II kd, tl 146).

2. Hageja taotles menetlusabina enda vabastamist riigilõivu tasumisest hagi esitamisel.

Harju Maakohus rahuldab 18. augusti 2011. a määrusega taotluse ja vabastas hageja hagi esitamisel riigilõivu 27 360 euro 58 senti tasumisest.

3. Kostja palus jätta hagi rahuldamata ja menetluskulud hageja kanda.

4. Harju Maakohus rahuldab 5. märtsi 2012. a otsusega hagi osaliselt ja mõistis kostjalt hageja kasuks välja 575 204 eurot 83 senti. Otsuse järgi jäeti kostja kanda tema enda menetluskulud ja hageja menetluskuludest 65%. Maakohus jättis kostja kanda 65% ja hageja kanda 35% hagi esitamisel tasuda tulnud riigilõivust ning hagejalt mõisteti riigituludesse välja 9207 eurot 12 senti ja kostjalt 17 098 eurot 91 senti.

5. Kostja esitas maakohtu otsuse peale 30. märtsil 2012 apellatsioonkaebuse, milles palus tühistada maakohtu otsus osas, millega kohus hagi rahuldab, ja teha tühistatud osas uus otsus, millega jätta hagi rahuldamata. Menetluskulud palus kostja jätta hageja kanda.

6. Hageja esitas 12. aprillil 2012 vastuapellatsioonkaebuse, milles palus tühistada maakohtu otsuse osas, milles hagi jäeti rahuldamata ja mõisteti hagejalt välja riigilõiv. Hageja palus teha tühistatud osas uue otsuse, millega hagi rahuldada täies ulatuses, mõista kostjalt hageja kasuks välja 876 867 eurot 82 senti ning jätta menetluskulud kostja kanda. Riigilõivu hageja vastuapellatsioonkaebuselt menetlusabi jätkuvusele viidates ei tasunud. Ringkonnakohus võttis kaebuse 18. aprillil 2012 menetlusse.

7. Pooled vaidlesid teineteise apellatsioonkaebusele vastu ja palusid jätta see rahuldamata.

Ringkonnakohtu lahend ja põhjendused

8. Tallinna Ringkonnakohus rahuldab 27. septembri 2012. a otsusega kostja apellatsioonkaebuse ja tühistas maakohtu otsuse osas, millega hagi rahuldati osaliselt, ning jättis hagi rahuldamata ja

menetluskulud hageja kanda. Hageja vastuapellatsioonkaebuse jättis ringkonnakohus rahuldamata. Lisaks mõistis ringkonnakohus hagejalt riigituludesse välja riigilõivu 40 142 eurot 90 senti, mille tasumisest oli hageja vabastatud, määras selle tasumise ajaks 15 päeva kohtulahendi jõustumisest alates ja nägi ette tasumisega viivitamisel viivise maksmise. Samuti tühistas ringkonnakohus maakohu seatud hagi tagamise ja jättis rahuldamata hageja taotluse protokollilise parandamiseks.

Hagejalt riigilõivu väljamõistmist põhjendas ringkonnakohus hagi ja vastuapellatsioonkaebuse rahuldamata jätmisega. Maakohus vabastas hageja hagiavalduselt 27 360 euro 58 senti suuruse riigilõivu tasumisest. Hageja taotles apellatsioonimenetluses täiendavalt 301 662 euro 99 senti suuruse nõude rahuldamist. See on ka vastuapellatsioonkaebuse hind. Sellelt summalt tulnuks maksta riigilõivu, mis riigilõivuseaduse tollel ajal kehtinud redaktsiooni järgi oli 12 782 eurot 32 senti.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

9. Hageja palub kassatsioonkaebuses ringkonnakohtu otsus tühistada ja saata asi ringkonnakohtule uueks läbivaatamiseks.

Muu hulgas leiab hageja, et ringkonnakohtu otsus on temalt riigilõivu väljamõistmise osas ebaseaduslik. Riigikohus on 20. juuni 2012. a otsusega tsiviilasjas nr 3-4-1-10-12 tunnistanud põhiseadusega (PS) vastuolus olevaks ja kehtetuks riigilõivuseaduse (RLS) § 57 lg 1 koostoimes lisa 1 viimase lausega osas, milles tsiviilasja hinna puhul üle 639 116 euro 48 senti tuleb hagiavalduselt tasuda riigilõivu 3% tsiviilasja hinnast, kuid mitte rohkem kui 95 867 eurot 47 senti. Seega on ringkonnakohus määranud riigilõivu, toetudes õigusaktile, mille Riigikohus on tunnistanud põhiseaduse vastaseks ning kehtetuks. Hageja palub, et hagilt tasuda tulev riigilõiv määrataks 1. juulil 2012 jõustunud määra järgi, s.o 10 500 eurot.

Lisaks palub hageja tunnistada põhiseadusega vastuolus olevaks ja jätta kohaldamata RLS § 57 lg-d 1 ja 22 koostoimes lisaga 1 osas, milles tsiviilasjas hinnaga 287 602 eurot 42 senti kuni 319 558 eurot 24 senti tuli apellatsioonkaebuselt tasuda riigilõivu 12 782 eurot 32 senti. Hageja hinnangul on tema vastuapellatsioonkaebuselt tasuda tulevaks põhiseaduspäraseks riigilõivuks 1. juulist 2012 jõustunud riigilõivumäär 2700 eurot.

Samuti rõhutab hageja, et kaevatava otsusega temalt välja mõistetava 40 142 euro 90 senti suuruse riigilõivu tasumine ei ole talle jõukohane.

10. Kostja palus rahuldada kassatsioonkaebus osas, milles hageja taotleb ringkonnakohtu otsuse tühistamist osas, milles hagejalt mõisteti välja riigilõiv 40 142 eurot 90 senti. Muus osas vaidles kostja kaebusele vastu.

11. Riigikohtu tsiviilkolleegium jättis 13. märtsi 2013. a osaotsusega hageja kassatsioonkaebuse põhiosas rahuldamata. Kolleegium otsustas jätkata hageja kassatsioonkaebuse menetlust osas, milles vaidlustati ringkonnakohtu otsuse resolutsiooni p 8, millega ringkonnakohus mõistis hagejalt riigituludesse välja riigilõivu 40 142 eurot 90 senti.

12. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 26. märtsi 2013. a määrusega anti tsiviilasi osaotsusega lahendamata osas läbivaatamiseks Riigikohtu üldkogule.

TSIVIILKOLLEEGIUMI MÄÄRUS

13. Tsiviilkolleegiumil tekkis tsiviilasja lahendamisel kahtlus ringkonnakohtu välja mõistetud, vastuapellatsioonkaebuse esitamisel tasumata jäänud riigilõivu 12 782 euro 32 senti põhiseaduspärasuses. Kolleegiumi arvates võivad RLS § 57 lg-d 1 ja 22 ning lisa 1 (enne 1. juulit 2012

kehtinud redaktsioonis) olla osas, milles apellatsioonkaebuselt hinnaga 287 602 eurot 42 senti kuni 319 558 eurot 24 senti (k.a) tuli tasuda riigilõivu 12 782 eurot 32 senti, vastuolus PS § 24 lg-ga 5 ja §-ga 32. Kuigi hageja on saanud kaebeõigust teostada, on ta kaebuse rahuldamata jätmise tõttu sunnitud esialgu tasumata jäänud lõivu tagantjärele ikkagi tasuma. Kuna kolleegium ei saa ise väljamõistetud lõivu põhiseaduslikkuse küsimust lahendada, anti asi hagejalt väljamõistetava riigilõivu suuruse lahendamiseks Riigikohtu üldkogule.

Tsiviilkolleegium pidas mõistlikuks, et üldkogu määrab lisaks hagi esitamisel tasumata jäänud riigilõivu põhiseaduspärase suuruse. Ringkonnakohus eksis maakohtus tasumata jäänud riigilõivu suuruse määramisel, mõistes hagejalt ekslikult välja 27 360 eurot 58 senti. Tegelikult pidi hageja RLS § 57 lg 1 ja lisa 1 viimase lause (enne 1. juulit 2012 kehtinud redaktsioonis) järgi tasuma 876 867 euro 82 senti suuruselt nõudelt riigilõivu 26 306 eurot 3 senti. Samuti jättis ringkonnakohus tähelepanuta Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 20. juuni 2012. a otsuse asjas nr 3-4-1-10-12, millega oli sama riigilõivuseaduse säte tunnistatud põhiseadusega vastuolus olevaks. Seega kohaldas ringkonnakohus põhiseaduse vastaseks tunnistatud normi, mille asemel pidanuks ta ise määrama põhiseaduspärase lõivumäära.

MENETLUSOSALISTE ARVAMUSED ASJA MENETLEMISEL ÜLDKOGUS

14. Hageja palub tunnistada vaidlusalused riigilõivuseaduse sätted apellatsioonkaebuselt tasuda tuleva riigilõivu määramise kohta põhiseadusega vastuolus olevaks ja määrata tema vastuapellatsioonkaebuselt tasuda tulevaks riigilõivu määraks 1. juulist 2012 jõustunud määr, s.o 2700 eurot. Hagilt tasuda tulevaks riigilõivu määraks palus hageja määrata samuti 1. juulist 2012 jõustunud määra, s.o 10 500 eurot.

Hageja leiab, et vaidlusalused riigilõivuseaduse sätted olid vastuolus PS § 24 lg-ga 5 ja §-ga 32. Tegu ei olnud vajaliku ega mõõduka piiranguga, saavutamaks menetlusosaliste õigusemõistmise kulutuste kandmisest osavõtu ega menetlusökoonomia eesmärke.

15. Kostja toetas hageja kaebuse rahuldamist osas, milles hageja vaidlustas temalt välja mõistetud riigilõivu suuruse. Ka kostja arvates olid vaidlustatud riigilõivuseaduse sätted vastuolus PS § 24 lg-ga 5 ja §-ga 32. Demokraatlikus õigusriigis ei saa nii suure riigilõivu kehtestamist pidada vajalikuks ega mõõdukaks ei õigusemõistmise kulude hüvitamise ega menetlusökoonomia eesmärgil. Kostja hinnangul on apellatsioonkaebuselt tasuda tulevaks põhiseaduspäraseks riigilõivuks alates 1. juulist 2012 kehtiva riigilõivuseaduse redaktsiooni kohaselt 2500 eurot.

16. Riigikogu arvamuse esitanud põhiseaduskomisjon leidis, et enne 1. juulit 2012 kehtinud, hagi hinnalt tasuda tulnud riigilõivud olid ebaproportsionaalsed ja need tuleks seetõttu põhiseaduse vastaseks tunnistada.

17. Õiguskantsler leiab, et hageja taotlus on lubatav ja vaidlusalune riigilõivuseaduse regulatsioon asjassepuutuv. Õiguskantsler peab apellatsioonkaebuse esitamise ajal kehtinud RLS § 57 lõikeid 1 ja 22 koostoimes lisaga 1, mille alusel tuli tasuda apellatsioonkaebuselt riigilõivu 12 782 eurot 32 senti, põhiseaduse vastaseks.

18. Justiitsministri arvates on vaidlusalused riigilõivuseaduse sätted küll asjassepuutuvad, kuid põhiseaduspäraseks. Justiitsministri hinnangul on põhjendatud, et tsiviilvaidlustega seotud kulud katavad kohtuasja pooled ning seda koormist ei asetata maksumaksjale. Kuna on olemas õiguslik võimalus vabastada maksejõuetu isik kas osaliselt või täielikult riigilõivu tasumisest, ei saa pidada kõnealuseid riigilõivumäärasid ebaproportsionaalselt suurteks ega PS § 24 lg-st 5 ja §-st 32 tulenevaid õigusi rikkuvaks.

VAIDLUSALUSED SÄTTED

19. Riigilõivuseaduse (RT I 2010, 21, 107; RT I, 25.06.2012, 3) § 57 „Hagiavalduse, avalduse ja kaebuse läbivaatamine.” (1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis):

„(1) Hagiavalduse esitamisel tasutakse riigilõivu lähtuvalt hagihinnast käesoleva seaduse lisa 1 järgi või kindla summana.

[---]

(22) Tsiivilasjas tehtud maakohtu otsuse peale apellatsioonkaebuse esitamisel tasutakse riigilõivu sama palju, kui tuleb tasuda hagi või muu avalduse esialgsel esitamisel maakohtule, arvestades apellatsioonkaebuse ulatust.”

20. Lisa 1 riigilõivuseaduse juurde „RIIGILÕIVU TÄISMÄÄRAD AVALDUSE ESITAMISE EEST TSIIVILKOHTUMENETLUSES (EURODES)”:

Tsiivilasja hind kuni, k.a.	Riigilõivu täismäär
287 602,41	[---]
319 558,24	12 782,32

ÜLDKOGU SEISUKOHT

21. Üldkogu käsitleb esmalt hageja kaebuse ulatust ja alust ning asja hinda (I), seejärel lahendab hagi esitamisel tasumata jäänud riigilõivu hagejalt väljamõistmise (II) ja edasi apellatsioonkaebuse esitamisel tasumata jäänud riigilõivu hagejalt väljamõistmise (III). Lõpetuseks teeb üldkogu menetluslikud otsustused (IV).

I

22. Üldkogu lahendab hageja kassatsioonkaebuse üksnes osas, milles see jäeti Riigikohtu 13. märtsi 2013. a osaotsusega lahendamata, st osas, milles hageja vaidlustas ringkonnakohtu otsuse resolutsiooni p 8, millega ringkonnakohus mõistis hagejalt tasumata riigilõivuna riigituludesse 40 142 eurot 90 senti.

23. Hageja oli menetlusabi korras vabastatud riigilõivu maksmisest nii hagi kui ka vastuapellatsioonkaebuse esitamisel ega ole riigilõivu seetõttu seni menetluses maksnud. Kuna ringkonnakohus jättis nii hagi kui ka vastuapellatsioonkaebuse rahuldamata, mõistis ta tasumata jäänud lõivu tsiivilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 179 lg 1 ja § 190 lg 4 esimese lause alusel hagejalt välja riigituludesse.

24. Hageja ei vaidlusta endalt riigilõivu väljamõistmist põhimõtteliselt ega tervikuna. Tema arvates peaks temalt riigilõivuna aga välja mõistetama vähem, kui seda tegi ringkonnakohus. Hageja väitel peaks ta tasuma hagi esitamise eest riigilõivu 10 500 eurot ja vastuapellatsioonkaebuse esitamise eest 2700 eurot, kokku seega 13 200 eurot.

Üldkogu peab lahendama küsimuse, kas ringkonnakohus mõistis hagejalt riigilõivu välja õiges suuruses.

25. Hageja palus 1. augustil 2011 maakohtule esitatud hagi tuvastada poolte vahel 1. augustil 2008 sõlmitud lepingute tühisus ja mõista kostjalt lepingute järgi üleantu tagastamiseks välja 912 019 eurot 24 senti. 1. veebruari 2012. a täpsustuse järgi oli hageja nõue 876 867 eurot 82 senti.

TsMS § 124 lg 1 esimese lause ja § 134 lg 3 järgi oli hageja hagi hind maakohtus rahalise nõude summa ehk 876 867 eurot 82 senti, nagu on õigesti märgitud ka maakohtu otsuses.

26. 12. aprillil 2012 esitatud vastuapellatsioonkaebuses vaidlustas hageja maakohtu otsuse osas, milles tema hagi jäeti rahuldamata, ehk 301 662 euro 99 senti osas. See on TsMS § 137 lg 1 järgi ka vastuapellatsioonkaebuse hind apellatsioonistmes, nagu on märkinud otsuses ka ringkonnakohus.

II

27. Ringkonnakohus mõistis vaidlustatud otsuses hagejalt maakohtus hagilt tasumata jäänud lõivuna välja 27 360 eurot 58 senti, tuginedes RLS § 57 lg-le 1 ja lisa 1 viimasele lausele (24. märtsist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis), mille järgi tuli asja hinna puhul üle 639 116 euro 48 senti tasuda riigilõivu 3% asja hinnast, kuid mitte rohkem kui 95 867 eurot 47 senti.

28. Lõivu välja mõistes lähtus ringkonnakohus esmalt väärast hagi hinnast. Hagi hind oli 876 867 eurot 82 senti ning 3% sellest on 26 306 eurot 3 senti.

29. Lisaks jättis ringkonnakohus tähelepanuta, et Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium oli 20. juuni 2012. a otsusega asjas nr 3-4-1-10-12 tunnistanud RLS § 57 lg 1 koostoimes lisa 1 viimase lausega põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, milles tsiviilasja hinna puhul üle 639 116 euro 48 senti tuleb hagiavalduselt tasuda riigilõivu 3% tsiviilasja hinnast, kuid mitte rohkem kui 95 867 eurot 47 senti.

Seega mõistis ringkonnakohus hagi esitamisel tasumata jäänud riigilõivu hagejalt välja põhiseaduse vastase ja kehtetu sätte alusel. Selle asemel pidanuks ta määrama ise põhiseaduspärase lõivumäära (vrd Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 1. novembri 2011. a otsus asjas nr 3-4-1-17-11, p 16).

30. Üldkogu määrab riigilõivu määra põhiseaduse vastaseks tunnistamisega tekkinud lünga täitmiseks hagi esitamisel tasuda tulnud riigilõivuks 13 153 eurot 2 senti.

Selline lõiv vastab enne 1. jaanuari 2009 kehtinud RLS lisa 1 kindlaks määratud lõivule (1,5% hinnast ehk 876 867 eurost 82 sendist). Enne 1. jaanuari 2009 kehtinud RLS lisa 1 alusel on üldkogu tasuda tuleva riigilõivu määranud ka varem, kui lõivumäär on tunnistatud põhiseadusega vastuolus olevaks (vt Riigikohtu üldkogu 29. novembri 2011. a otsus asjas nr 3-3-1-22-11, p 34; 6. märtsi 2012. a otsus asjas nr 3-2-1-67-11, p 29).

III

31. Hageja 12. aprillil 2012 esitatud vastuapellatsioonkaebuse hind oli 301 662 eurot 99 senti (vt otsuse p 26).

Sellest hinnast lähtudes pidi hageja vastuapellatsioonkaebuse esitamisel tasuma riigilõivu RLS § 57 lõigete 1 ja 22 ning lisa 1 (1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis) järgi 12 782 eurot 32 senti. Kuigi viidatud RLS § 57 lg 22 räägib lõivu maksmise kohustusest üksnes apellatsioonkaebuse esitamisel, kohaldub see TsMS § 635 lg 2 esimese lause järgi ka vastuapellatsioonkaebuse esitamisel, kuna viidatud sätte järgi kohaldatakse vastuapellatsioonkaebusele apellatsioonkaebuse kohta sätestatud.

32. Seega mõistis ringkonnakohus hagejalt põhimõtteliselt õigesti välja vastuapellatsioonkaebuselt tasumata jäänud riigilõivuna 12 782 eurot 32 senti.

Lõivu saaks välja mõistmata jätta või seda vähendada või selle tasumist ajatada üksnes mõjuval põhjusel TsMS § 190 lg 7 alusel. Üldkogu arvates ei ole käesolevas asjas selleks eeldusi.

33. Üldkogu arvates on apellatsioonkaebuselt vaidlusaluse lõivu tasumise regulatsioon, s.o RLS § 57 lg-d 1 ja 22 ning lisa 1 (1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis), mis nägi ette kohustuse tasuda tsiviilasjas hinnaga 287 602 eurot 42 senti kuni 319 558 eurot 24 senti apellatsioonkaebuselt lõivu 12 782 eurot 32 senti, põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse (PSJKS) § 14 lg 2 esimese lause mõttes asjassepuutuv.

Riigikohus peaks vaidlusaluste sätete põhiseaduspärasuse korral tegema kassatsioonkaebuse ja riigilõivu kohta teistsuguse otsustuse kui nende sätete põhiseaduse vastasuse korral (vt Riigikohtu üldkogu 22. detsembri 2000. a otsus asjas nr 3-4-1-10-00, p 10; 28. oktoobri 2002. a otsus asjas nr 3-4-1-5-02, p 15).

34. Maakohtu otsuse vaidlustamisel ringkonnakohtus kasutas hageja PS § 24 lg-s 5 sätestatud õigust kaevata enda kohta tehtud kohtuotsuse peale seadusega sätestatud korras edasi kõrgemalseisvale kohtule, et tagada kohtulahendi kontroll ja vältida eksimusi ning vigu kohtulahendites (vt nt Riigikohtu 9. aprilli 2008. a otsus põhiseaduslikkuse järelevalve asjas nr 3-4-1-20-07, p 18). See põhiõigus laieneb ka juriidilistele isikutele (PS § 9 lg 2).

35. Põhiõiguse riiveks tuleb Riigikohtu senise praktika kohaselt lugeda selle kaitseala igasugust ebasoodsat mõjutamist (vt nt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 6. märtsi 2002. a otsus asjas nr 3-4-1-1-02, p 12). Apellatsioonkaebuselt riigilõivu tasumise nõue ja selle määr riivavad PS § 24 lg-s 5 sätestatud põhiõigust (vt nt Riigikohtu üldkogu 12. aprilli 2011. a otsus asjas nr 3-2-1-62-10, p 39). Ülemäärase riigilõivu tõttu võib olla takistatud isiku õiguste väidetava rikkumise kohtulik kontroll. Üldkogu seisukohta ei muuda see, et hageja on saanud menetlusabi andmise tõttu lõivu tasumata kaebeõigust realiseerida, kuna tagantjärele on esialgu tasumata jäänud lõiv temalt ikkagi välja mõistetud (vrd Riigikohtu üldkogu 6. märtsi 2012. a otsus asjas nr 3-2-1-67-11, p 18.2). Sarnaselt edasikaebeõiguse riivet laiendavalt tõlgendades on üldkogu varem leidnud, et kohtusse pöördumise ja edasikaebeõiguse riive on olemas ka juhul, kui riigilõiv oli enne põhiseaduse vastasuse väite esitamist juba tasutud (vt nt Riigikohtu üldkogu 28. veebruari 2013. a otsus asjas nr 3-4-1-13-12, p 43).

36. Riigikohus on tunnistanud appellatsioonkaebuse puhul põhiseadusvastaseks praegu vaidlustatuga võrreldes oluliselt väiksemad riigilõivumäärad, mis kehtisid 1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012, nt riigilõivu 3195 eurot 58 senti, mida tuli tasuda appellatsioonkaebuselt tsiviilasjas hinnaga 28 760 eurot 25 senti kuni 31 955 eurot 82 senti (vt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 11. aprilli 2013. a otsus asjas nr 3-4-1-31-12), ning riigilõivud 4473 eurot 81 senti ja 4793 eurot 37 senti (vt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 30. oktoobri 2012. a otsus asjas nr 3-4-1-14-12).

Üldkogu arvates ei ole põhjust hinnata praegu asjassepuutuva riigilõivumäära kooskõla põhiseaga Riigikohtu senisest praktikast erinevalt. Apellatsioonkaebuselt tasuda tulnud riigilõiv ei ole menetlusökoonomia ja õigusemõistmise kulude kandmises osalemise eesmärkide saavutamiseks vajalik abinõu. Üldkogu ei pea seejuures vajalikuks lähemalt korrata senises praktikas esitatud põhjendusi (vt nt Riigikohtu üldkogu 12. aprilli 2011. a otsus asjas nr 3-2-1-62-10, p-d 40–50).

37. Riigikohus tunnistab seetõttu PSJKS § 15 lõike 1 p 5 alusel, et 1. jaanuarist 2011 kuni 30. juunini 2012 kehtinud redaktsioonis riigilõivuseaduse (RT I 2010, 21, 107; RT I, 25.06.2012, 3) § 57 lg-d 1 ja 22 koostoimes lisaga 1 olid PS § 24 lg-ga 5 ja §-ga 11 vastuolus osas, milles tsiviilasjas hinnaga 287 602 eurot 42 senti kuni 319 558 eurot 24 senti tuli appellatsioonkaebuselt tasuda riigilõivu 12 782 eurot 32 senti.

38. Üldkogu määrab riigilõivu määra põhiseaduse vastaseks tunnistamisega tekkinud lünga täitmiseks appellatsioonkaebuse esitamisel tasuda tulnud riigilõivuks 6662 eurot 79 senti.

Selline summa (ehk 104 250 krooni) tuli appellatsioonkaebuselt hinnaga 301 662 eurot 99 senti (4 720 000 krooni 14 senti) tasuda enne 1. jaanuari 2009 kehtinud RLS lisa 1 järgi. Apellatsioonkaebuselt tasuda tulev lõiv on mõistlik määrata sama põhimõtte järgi kui hagiavalduselt tasuda tulev lõiv (vt otsuse p 30).

IV

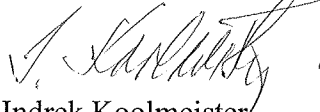

39. Üldkogu leidis eelnevalt, et hagi esitamisel tuli hagejal maksta riigilõivu 13 153 eurot 2 senti ja apellatsioonkaebuse esitamisel 6662 eurot 79 senti (vt otsuse p-d 30 ja 38), kokku seega 19 815 eurot 81 senti.

Seetõttu muudab üldkogu ringkonnakohtu otsuse resolutsiooni p 8 ja mõistab hagejalt TsMS § 179 lg 1, § 190 lg 4 esimese lause ja § 691 p 5 alusel riigi kasuks välja tasumata riigilõivuna 19 815 eurot 81 senti.

40. TsMS § 179 lg 5 alusel tuleb hagejal üldkogu otsusega määratud riigilõiv tasuda 15 päeva jooksul üldkogu otsuse jõustumisest. TsMS § 179 lg 9 esimese lause järgi tuleb raha maksmisega viivitamisel tasuda viivist võlaõigusseaduse § 113 lg 1 teises lauses ettenähtud määras.

41. Kuna hageja kassatsioonkaebus rahuldatakse osaliselt, tuleb tasutud kautsjon TsMS § 149 lg 4 esimese lause alusel tagastada.

42. Vaatamata kassatsioonkaebuse osalisele rahuldamisele jäävad menetluskulud hageja enda kanda, nagu otsustas Riigikohtu tsiviilkolleegium 13. märtsi 2013. a otsuses. Kuna kassatsioonkaebus rahuldatakse üksnes riigilõivu riigi kasuks väljamõistmise osas, ei ole alust jätta sellega seotud kulusid kostja kanda. Sarnaselt ei hüvitata TsMS § 178 lg 3 järgi menetluskulude kindlaksmääramise menetluses kaebuse esitamisel kantud menetluskulusid.

				
Märt Rask	Lõnu Anton	Jüri Ilvest	Peeter Jerofejev	Ott Järvesaar
				
Erik Kergandberg	Hannes Kiris	Lea Kivi	Indrek Koolmeister	Ants Kull
				
Villu Kõve	Lea Laarmaa	Jaak Luik	Ivo Pilving	Jüri Põld
				
Harri Salmann	Tambet Tampuu			